

קוראות יקרות וקוראים יקרים,

אני גאה להגיש את גיליון 23 של כתב העת **מסגרות מדיה**. הגיליון נחתם בימים סוערים מאוד בישראל. מאז מערכת הבחירות האחרונה בנובמבר 2022, וביתר שאת מאז הקמת הממשלה הימנית ביותר בתולדותיה, אזרחים ואזרחיות רבים, ובתוכם אנשי תקשורת, חווים מתקפה חסרת תקדים על כללי המשחק הדמוקרטיים, על גופי הביקורת ועל חופש הביטוי. טיוטה ראשונית של חוק שהציג שר התקשורת שלמה קרעי מלמדת, בין היתר, על כוונת הממשלה לשלוט שליטה פוליטית מלאה בגופי האסדרה התקשורתיים ועל העדפה לא שוויונית ולא עניינית של גופי שידור מסוימים על פני אחרים. איומים אחרים הופנו ועודם מופנים לעבר עתידו ויציבותו של השידור הציבורי. אל מול נחשול זה התעוררה מחאה עצומה, בהיקף שטרם נראה בארץ. מזה חודשים אזרחיות ואזרחים רבים יוצאים לרחובות, בתקווה לעצור את ההפיכה המשטרית. אלו ימים מוזרים לערוך בהם כתב עת אקדמי, כאשר היסודות הבסיסיים ביותר של האקדמיה - המחקר וחופש הביטוי - נמצאים תחת איום. עם זאת, אני רואה חשיבות גדולה מאוד בהמשך העבודה האקדמית ובהתעקשות על פרסומן של תוצאות המחקרים שנערכים בארץ בתחום התקשורת עבור קהל הקוראים הישראלי ובשפה העברית.

בהתאם לכך, גיליון 23 הוא עשיר ומגוון: בתכנים התקשורתיים שבהם עוסקים המאמרים, בזוויות המחקר וגם באופני המחקר והכתיבה. מאמרם המקורי של שירלי דרוקר שטרית וחיים נוי עוסק במקומה של התקשורת ביחס לחוסן חברתי כפי שהוא משתקף בפלטפורמות הערכה דיגיטליות מבוססות-מיקום במרחבים פרופריאליים בישראל, ובמקרה המבחן הנוכחי, באזור עוטף עזה. המחקר מתמקד בתוכן מופק־יצרנים בגוגל מפות ובוחן בו את מרכיבי החוסן החברתי על רקע שני משברים מתמשכים בחיי האזרחים המתגוררים באזור זה: מגפת הקורונה ושגרת החידום. ממצאי המחקר מראים כי הטקסטים המקוונים שהפיקו היצרנים כוללים מרכיבים שנחשבים למקדמי חוסן, אך לא פחות מכך הופכים את האזור הגיאוגרפי הפיזי למקום סימבולי בעל מטען רגשי.

מחקרו של מתן אהרוני, הבוחן את הסיקור של "מחאת בלפור" בשנים 2020-2021, הופך לרוונטי מאוד נוכח המחאה הנוכחית. באמצעות ניתוח מאפייני הסיקור התקשורתי של המחאה ברשתות החברתיות ובעיתונות המקוונת, נבחן אופן ייצוגה של המחאה. השילוב המחקרי בין הסיקור בעיתונות ובין השימוש שנעשה במהלך המחאה

ברשתות חברתיות משמש להצבעה על שינוי תאורטי ופרדיגמטי בייצוג מחאות בתקשורת וביחסי מוחים־תקשורת: מ"פרדיגמת המחאה", שהציגה מחאות כאלימות ומרוחקות, ל"פרדיגמת המחאה שלנו", המאופיינת בקרבה רטורית וחזותית למוחים.

מאמרו של חיים נוי דן במרחבים התקשורתיים (communicative spaces) ברשתות חברתיות, ומבקש לתרום לדיון התאורטי על הקשר האורגני בין מרחב לתקשורת. באמצעות עיון סמיוטי־תקשורתי בטרנד ברשת טיקטוק, טוען המאמר כי האיכות המופעית והמרחבית של סרטוני טיקטוק, והאופי המימטי והוויראלי שלהם, מציעים מרחבים של תנועה משותפת וייחודית. המאמר מראה כיצד האינטראקציה בין המשתמשים לפלטפורמה ממחישה את אופיים המופעי של הסרטונים ואת הפנומנולוגיה הייחודית של המרחבים התקשורתיים בטיקטוק, היוצרים מעברים בין מרחבים מקוונים ולא־מקוונים.

שתי מסות שונות באופיין בגיליון זה. המסה של יצחק משיח עוסקת בתפקידן של זירות מיתוג מעסיק בשדה העיתונאי בישראל ובשימוש של חברות הייטק בתוכן שיווקי בזירות הללו. מוצג בה אפיק קידום משלים, של מרחב תוכן שיווקי, שצמח בשנים האחרונות בעיתונות בישראל, ומשמש מותגי הייטק לקידום האג'נדה שלהם בתחום הקריירה, במטרה לגייס כוח אדם איכותי וליצור נאמנות עובדים לאורך זמן. המסה הכתובה של אריאל אבישר קוראת, לראשונה בישראל ובשפה העברית, לשילוב תחום המסות האודיו־חזותיות בכתב עת אקדמי שפיט. בטקסט, שהוא מעין מניפסט, מצביע אבישר על הפוטנציאל האקדמי הרב הטמון בפרקטיקות וידאוגרפיות במסגרת מחקרים ופרסומים מחקריים, ולצד זה גם מציג בכנות את האתגרים והקשיים שמציבות מסות וידאוגרפיות בפני מסגרות אקדמיות. כדי להדגים את הפוטנציאל העשיר של מסות אלו, חבר אבישר לד"ר איתי חרל"פ וביחד הם יצרו שתי גרסאות שונות למסה הוידאוגרפית "על טלוויזיה וזקנה", המתבססת על מאמרו של חרל"פ, שבהן ניתן לצפות בגרסתו המקוונת בלבד של כתב העת.

אני שמח מאוד על חידוש זה בגיליון הנוכחי, שכן אני מאמין שהוא יתרום לחשיבה מחודשת על האפשרויות הטמונות במגוון הכלים הזמינים לאקדמאים כדרך להעברת רעיונות ותובנות מחקריות וכחלופה לכתובה אקדמית מסורתית. כדי לעודד את חברי וחברות קהילת האגודה הישראלית לתקשורת ליצור מסות וידאוגרפיות ולהגישן לשיפוט **במסגרות מדיה**, יום כתב העת, בחסות האגודה הישראלית לתקשורת, סדנה ליצירת מסות וידאוגרפיות אקדמיות, אשר תיערך בחודשים ספטמבר-אוקטובר 2023 ותכלול ארבעה מפגשים. זאת ועוד, **מסגרות מדיה** מזמין חוקרות וחוקרים נוספים לאתגר את החשיבה האקדמית ולהגיש מסות אודיו־חזותיות (מצולמות, מאוירות,

וידאוגרפיות, משולבות קול), אשר מציגות ריבוי אפנויות (multimodality) ורב־חושיות כביטוי לניתוח אקדמי או להצגת טענות בתחום לימודי התקשורת.

מדור סקירות הספרים בגיליון הנוכחי כולל תשע סקירות העוסקות בחמישה ספרים חדשים, שהתפרסמו בתחומי חקר התקשורת במובנה הרחב בשנת 2022. זהו יכול מרשים מאוד של חוקרות וחוקרים ישראלים, אשר ממשיכים לחקור וליצור ידע עשיר ומרשים במגוון תחומים. ספרה של יעל לוי חוקר את מקומן החסר של אנטי־גיבורות בעולם הטלוויזיוני העכשווי. יובל קרניאל ועמית לביא־דינור דנים בספרם ברבדים השונים של המפגש המסוכן בין מגפת הקורונה לירידה במעמדה של האמת, לצד זעזועים פוליטיים מקומיים, אשר יצרו משבר באמון הציבור, שעלול להוביל להתפוררות המדינה. ספרן של נעמה שפי וענת פירסט, אשר מתבסס על הפרוטוקולים של דיוני הוועדה המייעצת של בנק ישראל לנושא שטרות ומטבעות, מוקדש לניתוח הדימויים המופיעים על כסף ישראלי כביטויים של לאומיות בנאלית. ספרה של אלינור כרמי מבקש להחיל את חקר התקשורת על מצבים שבהם התקשורת כושלת - אי־תקשורת, א־תקשורת ואנטי־תקשורת. קובץ המאמרים שערכו יעל מונק, אורנה לביא־פלינט ואיתי חרל"פ מרים תרומה חשובה ללימודי הטלוויזיה בישראל, כחלק מתהליך הלגיטימציה התרבותית של הדרמה הטלוויזיונית בארץ. זה המקום להודות לכל הכותבים והכותבות אשר קראו את הספרים ביסודיות וכתבו סקירות מעמיקות.

גיליון זה נערך במשך כשנה, בעבודה מאומצת של הכותבות והכותבים, הראויים לתודות וברכות על הבחירה לפרסם בשפה העברית - בחירה שכלל אינה מובנת מאליה אל מול מנגנון אקדמי המעודד פרסומים באנגלית ומזניח פרסומים בעברית, ואף פוגע במוטיבציה של חוקרים וחוקרות לפרסם בשפה זו. תודה עצומה לשופטים ולשופטות שכתבו חוות דעת והתעקשו על האיכות האקדמית של המאמרים. כמי שראה את ההבדלים בין המאמרים שהוגשו לשיפוט ובין גרסאותיהם הסופיות, אני יכול להעיד כי תרומתם של השופטים והשופטות מורגשת היטב. וכמובן, תודות לחברי המערכת ולצוות כתב העת: תודה לד"ר סיגל ברק־ברנדס על העריכה המסורה של מדור סקירות הספרים, אשר עמלה רבות כדי לחבר בין הספרים לסוקרים המתאימים; לד"ר רגב נתנזון על התמיכה בקידום של תחום המסות האודיו־חזותיות; לד"ר האמה אבו־קשק על הסיוע בתרגום התקצירים לערבית; ליצחק משיח, לסטודנטים ולסטודנטיות במסלול תקשורת שיווקית במכללת ספיר, על ניהול החשבונות של כתב העת ברשתות החברתיות. וכמובן תודה לעורכת הלשון היסודית והמקצועית חבצלת שפירא, ולמעמדת עינת פרלמן רוגל, אשר עושות עבודה מצוינת בשירות כתב העת. תודה מיוחדת לוועד האגודה הישראלית לתקשורת ולמכללה האקדמית ספיר על התמיכה

והסיוע בניהול כתב העת. כולי תקווה כי הגיליון יעמוד בציפיות של קהילת המחקר וההוראה של התקשורת בישראל, וכי נדע ימים טובים יותר.

ד"ר יובל גוז'נסקי